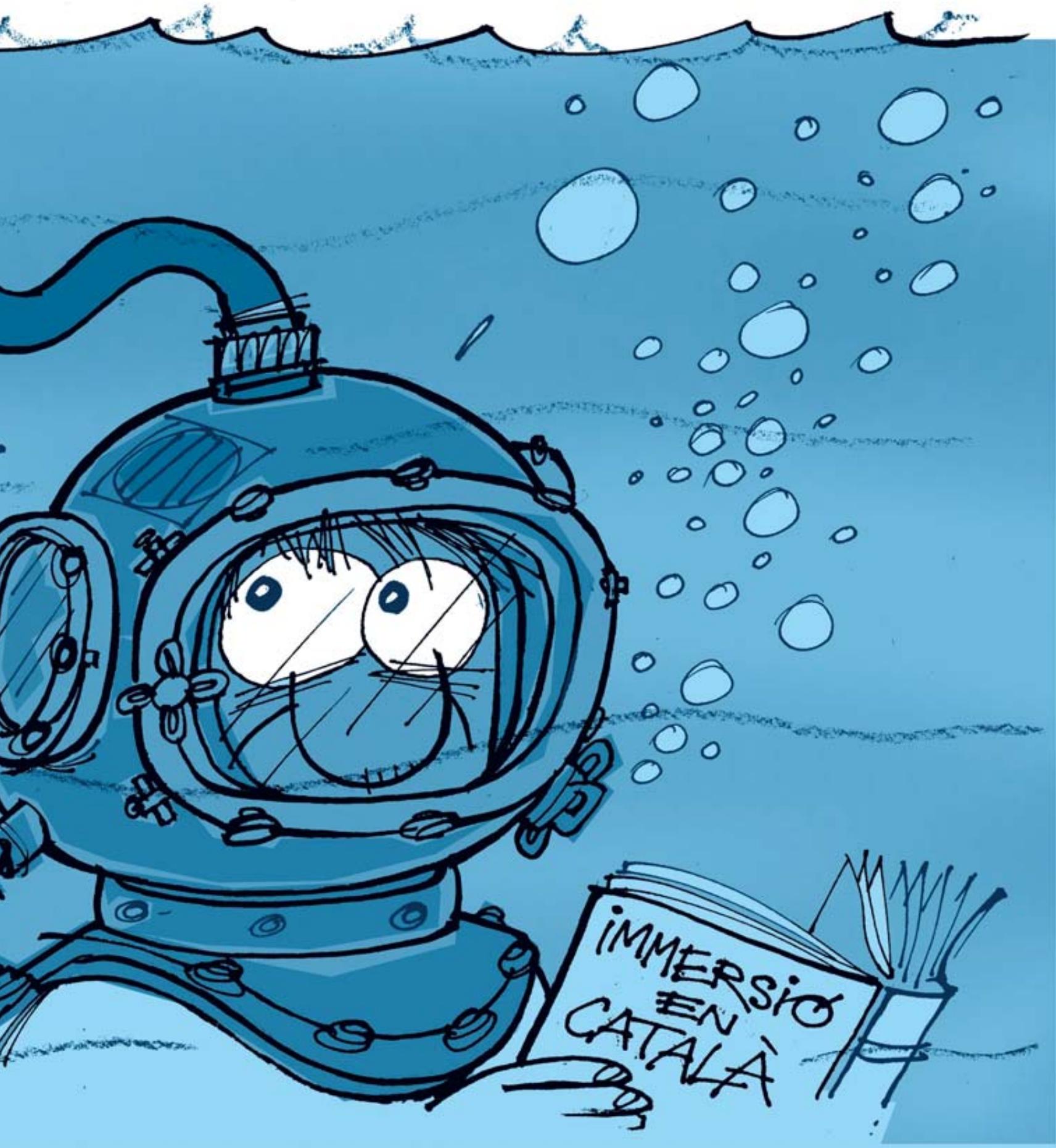

Amb el català, poca conya

Visca el submarinisme! Sí, submarinisme, o el que és el mateix: immersió lingüística. El sentit de l'humor és signe d'intel·ligència. A vegades, però, costa de mantenir

M. MIRALLES / S. OLIVEIRA
 «**A**mor», «independència», «Catalunya», «esforç», «pilota», «esport», «film», «pujol», «mas», «segadors», «vacances», «estiu», «avis» i «estimar». Aquests termes han estat escollits pels alumnes de 6è de primària de l'escola l'Aixart de Cervià de Ter com els seus mots preferits, dins de l'activitat engegada per Som Escola (www.somescola.cat) amb motiu del Dia Europeu de les Llengües, el 26 de setembre. Som Escola proposava: *La paraula en català que més estimo és...* El fet d'haver dut la immersió lingüística a la picota ha provocat un ventall de sentiments, des de la ira fastiguejada del: «Ja hi tornem a ser!», fins a la sorpresa incrèdula del: «Però amb què surten ara?» Plana el distanciament: uns *ells* i *nosaltres* cada vegada més marcats.

Tres, quatre, deu... protesten, i la resta callen? Les xarxes socials treuen fum. Sovint se sap combinar la reivindicació amb la ironia. Una prova d'això són els treballs que il·lustren aquestes pàgines, i que s'han publicat a El Punt Avui aquest setembre. Quan el

surrealisme adquireix cotes altes, és l'hora del sarcasme i la ironia. Les paraules de Màrius Serra en el discurs de la Diada, «Català a l'atac. Visca la llengua viva i visca el submarinisme!», van encendre la metxa al Twitter i a tots els punts de trobada social virtual. Plataforma per la Llengua (www.plataforma-llengua.cat) ha estat un exemple tant de rapidesa com d'enginy. S'ha fet seva la crida al submarinisme, per la

immersió lingüística. La seva reivindicació, diuen, vol ser «més lúdica, més de carrer i propera a la gent». Com que de reivindicació més institucional no en falta, el Dia Europeu de les Llengües van muntar paradeta a plaça Universitat, a Barcelona. Vestits de mariners i amb ulleres feien una crida a l'allistament: «Enrol·la't a les tripulacions de submarins de Defensa Submarina del teu poble, barri o ciutat. Et neces-

sitem! Estem en situació d'alerta màxima: un destructor de l'imperi s'acosta a tota màquina llançant càrregues de profunditat. Van per nosaltres i cal que ens mobilitzem per neutralitzar-lo abans no ens enfonsin!»

Anem a pams

La Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya ja té gairebé trenta anys. De sobres ha fet la majoria

AQUESTS QUE NO
 VOLEN LA IMMERSIÓ
 ACABARAN CATALOGANT
 EL CINEMA CATALÀ
 DINS EL GÈNERE
 DE TERROR

Bauzá encén la polèmica lingüística a les Illes

JOAN RIERA

Només saber que el Tribunal Superior de Catalunya ordenava que el castellà fos llengua vehicular igual que el català a l'ensenyament del Principat, el president balear, José Ramón Bauzá, va fer seva aquesta ordre i va fer les primeres passes per aplicar-la. El conseller d'Educació, Rafel Bosch, que també és el portaveu del govern, així ho va sentenciar en una immediata compareixença pública.

Bauzá, nascut a Madrid, fill de militar mallorquí i mare madrilenya, està convertint la llengua en un problema de primer ordre a les Balears, on fa molt de temps que ho havia deixat de ser. Ningú no discutia la unitat del català a tots els territoris on es parla. Ara, el president vol potenciar les *modalitats*, és a dir, mallorquí, menorquí, eivissenc i formenterer. La seva web, joseramonbauza.org, per exemple, es pot consultar en castellà, anglès i... *mallorquí*. També està canviant la normativa perquè el coneixement de la llengua pròpia de les Illes sigui només un mèrit, però no un requisit, per a l'accés

a l'administració. Aviat els metges no tindran l'obligació d'entendre el català en la sanitat pública. Però el gruix de la batalla se centra en l'educació. El PP autonomista dels anys vuitanta, conduït per Gabriel Cañellas, féu realitat la Llei de Normalització Lingüística, que durant més de dues dècades ha estat una bona eina perquè el català fos una llengua de prestigi i de reconeixement social. El 1997, el conseller d'Educació, Joan Flaquer, fill del canyellisme i pertanyent al primer govern Matas, va aprovar el Decret de Mínims en l'ensenyament. Això va permetre la conversió del català en llengua vehicular i que en bona part de les escoles públiques i concertades el català es convertís en la primera llengua formativa o en l'hegemònica.

La normativa s'ha anat consolidant i aplicant sense traumes i amb notable consens entre conselleries, professors i pares al llarg dels darrers tres lustres, sense problema important, excepte alguna mínima tensió d'algun grupuscle d'extrema dreta, com el Círculo Balear.

La llengua no ha estat cavall de batalla de

primer ordre en cap contesa electoral. El consens entre les formacions amb representació parlamentària era superior a les dissensions puntuals. El PP de Bauzá sí que va treure la qüestió lingüística en la campanya del maig passat, però no hi va haver gaire polèmica. La gent balear volia solucions per a la ferotge crisi econòmica que pateix. El PP va obtenir la majoria absoluta enmig de la desfeta socialista. Es creia que Bauzá deixaria el problema lingüístic en un segon terme un cop elegit president, però no ha estat així. Ve la polèmica allà on no n'hi havia, creix el ressentiment on havia florit la concòrdia, augmenten els retrets on imperava l'harmonia des dels temps de Cañellas.

Ara es veurà què passarà a la pràctica entre conselleria, professors i pares davant la potenciació del castellà. I és que Bauzá ho té clar. Fa poc, a Madrid, en un berenar organitzat per l'agència Europa Press, va afirmar que «*el castellano es nuestro idioma, y el catalán es una lengua co-oficial*». Tota una declaració d'intencions, de la qual no s'ha desdit.

Els primers de la immersió

d'edat, i s'ha independitzat de casa. Va ser aprovada per 133 vots a favor (de 135 diputats). Prèviament, en el camp de l'educació, amb el Reial Decret 2092/1978 ja s'havia incorporat oficialment la llengua catalana al sistema educatiu no universitari. Entre els incrèduls i els ferits que observen com els tribunals jutgen i dicten, n'hi ha que val la pena escoltar. Són els que van començar la immersió, ara fa gaire-

bé trenta anys. Santa Coloma de Gramenet, al Barcelonès, té l'honor d'haver estat pionera. Agustina Rico, professora de l'IES Puig Castellar, diu: «Vaig ser dels primers professors que es va contractar oficialment per fer classes de català. El primer curs va ser el 1977-1978.» El Puig Castellar era, aleshores, l'únic institut de Santa Coloma. Des de l'associació de pares «es va exigir que hi hagués català, amb professors

El curs 1983-1984, per primera vegada, es va aplicar el Programa d'Immersion Lingüística a les escoles públiques de Santa Coloma de Gramenet, Terrassa i altres poblacions d'arreu de Catalunya.

contractats, abans que això passés a tot arreu». Aquells pares, comenta Rico, «tenien clar que el català era un avantatge per als fills». I així ho veien tant els catalanoparlants com els castellanoparlants. El gran canvi de la immersió el va viure, però, l'escola, la primària. En Robert Cama va ser dels que van viure a Santa Coloma la immersió a primera línia. Era un dels pares del Rosselló-Pòrcel. Recorda les reunions que mantenien, ell i d'altres, en una sala de l'ajuntament que els deixava l'aleshores alcalde, Lluís Hernández. Volien per als seus fills una escola diferent: «Ens agradava la pedagogia moderna, i jo, com a professor i pare, volia que els meus fills anessin a l'escola pública. A tot arreu s'hi estava lluitant...» Anys 1979, 1980, 1981... Tot era parlar de l'escola activa, de l'escola catalana. «Volíem una escola pública en català. I també ho volien els pares castellanoparlants.» L'aprenentatge de la llengua era vist com una necessitat perquè els fills fossin plenament catalans. I així va néixer l'escola Rosselló-Pòrcel, de zero, amb els pàrvuls, i en cata-

El País Valencià insisteix en el model trilingüe

TERE RODRÍGUEZ

La situació lingüística es troba en un moment de tensa calma al País Valencià. Alejandro Font de Mora, l'últim conseller d'Educació del govern de Francisco Camps, va presentar a la comunitat educativa un esborrany de decret amb l'objectiu d'implantar un model trilingüe a l'escola. El document planteja la substitució de l'actual sistema de línies en català, establert en època del president socialista Joan Lerma, per un d'altre que combinaria en percentatges idèntics les assignatures impartides en català, castellà i anglès. La proposta suposa la desaparició de facto de la immersió lingüística aconseguida amb les línies en català, i que segons nombrosos estudis són les que millors resultats acadèmics donen i la demanda de les quals per part dels pares creix any rere any.

L'esborrany va ser fortament contestat per una àmplia representació de la comunitat educativa que el considera la fi de l'ensenyament en català. «És un decret que prohibeix el dret

estatutari d'estudiar en valencià», subratllen des d'Escola Valenciana, una de les entitats cíviques més destacades al País Valencià en la defensa de la llengua i la cultura. El col·lectiu va anunciar abans de l'estiu un calendari de mobilitzacions, accions legals i relacions institucionals que no s'han concretat encara per la indefinició del nou conseller, José Ciscar.

El màxim responsable d'Educació ha mostrat la seua voluntat d'aplicar el decret, però amb un canvi de tarannà respecte al seu antecessor: buscarà el màxim consens possible. «La voluntat de l'anterior equip vinculat al conseller Font de Mora, era la d'aprovar el decret per la via ràpida, però Ciscar almenys s'ha mostrat predisposat a dialogar i a escoltar opinions diferents a la seua», explica el president d'Escola, Vicent Moreno. De fet, la conselleria ha confeccionat una fitxa que ja ha enviat a totes les entitats i organismes vinculats a l'Ensenyament perquè aporten els seus suggeriments i dades al decret. Després l'esborrany tornarà a les taules de negociació. «En absolut

és un tema tancat. Poden ser flexibles els percentatges de les llengües en què s'imparteixen les àrees i matèries no lingüístiques o el moment educatiu en què s'introdueix la llengua estrangera o la segona cooficial», ha apuntat Ciscar en diverses ocasions.

Això no obstant, Ciscar és conscient de les dificultats d'implantar el trilingüisme. «Poc podem fer pels alumnes si els seus mestres no estan preparats per impartir les classes en la llengua assignada», reconeixia en la presentació de l'inici de curs.

Un curs en què per primera vegada des de 1983, ha vist disminuir el percentatge de matriculacions en català, ja que s'ha passat del 29% al 28%. A més, dels 2.582 centres públics i concertats que hi ha al sistema, sols un 41% ofereix un ensenyament amb el català com a llengua vehicular. Escola atribueix el descens a l'estratègia de la conselleria d'eliminació i denegació d'obertura de noves línies, de supressió de campanyes de difusió i de reunions informatives, entre d'altres obstacles.

là. Tot traspuava joventut, en els professors, en els pares. L'escola, recorda Robert Cama, va poder comptar amb la participació total dels pares. «Hi estaven molt implicats; es va fer una escola molt maca.» Mirant aquest passat no tan llunyà, es fa difícil pair el litigi actual. «Ets sents estafat...» Un cúmulo de pals a les rodes contra la vigoria d'una llengua, «ja prou fumuda». No ho dubta: vistes així les coses, només queda l'opció de la independència. El que vivim és una expressió del «jacobinisme, del desig d'uniformar, mani qui mani, PP o PSOE. Al cap de tants anys hem de parlar d'això?». Ell, com tants, no pot donar crèdit a la possibilitat que es qüestionari la immersió. «No ha de passar.» Per abundar en el que ha representat l'escola en la construcció de ciutat i país, des de fa ben poc a la xarxa es pot veure un reportatge fet per Gramenet TV i el Casal del Mestre de Santa Coloma: http://youtu.be/_di8I39A2xM. L'objectiu és clar: cal conèixer el passat per entendre el present i projectar el futur.

Robert Cama planteja el mateix que d'altres: i què passa, ara,

Canvis a l'aula

La situació a l'aula ha canviat. El curs 1996-1997, a Catalunya hi havia 18.000 alumnes estrangers a l'ensenyament no universitari. El curs 2009-2010 eren 155.845.

L'èuscar, a l'alça

Al País Basc hi ha tres models d'escola: tot en castellà; una part en castellà i una altra en èuscar; i tot en èuscar. Els dos primers models van de baixa, mentre que augmenta la matrícula en el tercer.

Novetats a l'Alguer

A finals d'any es farà la primera reunió del Grup de Treball per a la introducció del català de l'Alguer en el currículum escolar. Ho impulsa el ministeri italià de la Instrucció, la Universitat i la Recerca.

amb la immigració? «Si no s'hi juga fort, amb el català, no seran mai ciutadans de ple dret de Catalunya. L'única manera és la immersió.» La societat catalana està prou inquieta, però? «Als vuitanta tothom estava ben predisposat. Parlar el català tenia un plus de valor social.» Amb el tant per cent d'immigració que hi ha actualment a les aules, un 13%, algú es pot plantejar, raonadament, la segregació per raons de llengua? La nova realitat sociolingüística implica buscar noves estratègies, no pas desmuntar tot el projecte.

Han de decidir els jutges?

Una llengua pròpia, dues llengües oficials. Aquesta és la situació. L'experiència d'immersió al Quebec, que va començar el 1965, i va ser inspiradora per al cas català, ha deixat clara una idea: les llengües no s'aprenen primer i s'usen després; les llengües s'aprenen quan s'usen. D'aquí que la normalització lingüística busqués l'ús del català en la quotidianitat. Si parlem de contextos d'ús, de dominància, hi ha equilibri, al cap de trenta

anys, entre el català i el castellà?

És evident que no, només cal anar al cinema. Però com estariem sense la immersió lingüística a les escoles? El Tribunal Constitucional semblava que ho tenia força clar el 1994, quan va

La dura realitat del Nord

ESTEVE CARRERA

A la Catalunya Nord el problema no és que es qüestionari el model de la immersió, sinó que «encara falta molt perquè s'arribi a cobrir mínimament l'ensenyament en català», diu Alà Baylac Ferrer, vicepresident de l'Associació per a l'Ensenyament del Català (APLEC). Uns 3.500 alumnes segueixen ensenyament immersiu en català a la Catalunya del Nord, un 4% de l'alumnat d'aquest territori sota administració francesa. La xifra inclou tant l'ensenyament públic (un 77%) com l'ensenyament privat i associatiu. La poca immersió que es fa es concentra al nivell primari, i en una proporció molt més marginal a l'ensenyament secundari. La feble presència de l'ensenyament en català a les comarques del nord de l'Albera contrasta amb la demanda: diverses enquestes han posat de manifest que quan es demana als pares d'alumne si estarien interessats perquè els seus fills segueixin un tipus d'ensenyament de català o en català, les respostes són ampliament positives. «La demanda es manté però l'oferta s'estanca. No s'obren més classes, i es posen menys llocs de professors a concurs. Patim les retallades generals del sistema educatiu francès, però amb conseqüències més greus per a nosaltres, per la situació de la llengua», diu Baylac Ferrer. A l'Estat francès, el català queda enrere si ho comparem amb l'ensenyament en basc (un 30% de l'alumnat d'Euskadi nord segueix ensenyament immersiu) o en cors (un 20% dels alumnes de l'illa fa immersió). Queden pitjor el bretó i l'occità: entre un 1 i un 2 per cent de l'alumnat fa immersió en aquestes llengües.

Andorra trilingüe

JORDI SALAZAR

L'estructura educativa a Andorra és plural, ja que conviuen tres sistemes a la xarxa educativa pública del país: l'andorrà, el francès i l'espanyol. En els tres casos, l'ensenyament és gratuït i obligatori des dels 6 fins als 16 anys. El sistema andorrà depèn del Ministeri d'Educació, Formació Professional, Joventut i Esports, que en dicta els plans d'estudis. La llengua de l'escola andorrana és el català, tot i que el castellà i el francès són llengües vehiculars. Quant a l'ensenyament en castellà, els plans d'estudi són espanyols i la llengua vehicular és el castellà. Andorra gaudeix d'un acord en matèria d'educació que inclou la formació andorrana, és a dir, llengua catalana, geografia, història i institucions del Principat. Hi ha tres centres de caràcter congregacional, que depenen acadèmicament de l'administració espanyola, però on les assignatures es fan majoritàriament en llengua catalana i s'hi inclou la formació andorrana. Quant al sistema francès, els programes d'ensenyament que segueixen són els que dicta el Ministeri d'Educació francès. La llengua vehicular dels seus centres és el francès, però Andorra té convenis similars als que manté amb Espanya. A l'escola andorrana hi hauria 4.300 alumnes, a la francesa 3.400 i a l'espanyola, 3.300. Per nacionalitats, el nombre d'estudiants andorrans augmenta d'un 1,5%, situant-se en 8.427, mentre que els d'altres nacionalitats disminueixen: francesos 221 (-6,4); portuguesos 987 (-9,7), espanyols 860 (-4,7), i la resta de nacionalitats augmenta fins als 307 (1,3).

emetre la sentència 337/1994 en la qual avalava –amb l'excepció de dos magistrats que van emetre un vot particular– el sistema d'immersió lingüística: «... en ser el català matèria curricular i llengua de comunicació en l'ense-

nyament, s'assegura que la seva cooficialitat es tradueixi en una realitat social efectiva; la qual cosa permetrà corregir situacions de desequilibri heretades històricament i excloure que aquesta llengua ocupi una posició margi-

nal o secundària.»

La sentència argumentava que cap dels articles de la llei d'immersió qüestionats no fossin inconstitucionals i advertia que la cooficialitat del castellà i el català a Catalunya no implicava que

els pares tinguessin dret a exigir i a escollir una de les dues llengües com a llengua vehicular per a l'ensenyament. Una qüestió que, deia el tribunal, havia de decidir l'administració competent. En aquest cas, la Generalitat. Ai-

L'aranès, vehicular

DAVID MARÍN

A la Val d'Aran s'aplica des de fa 27 anys el sistema d'ensenyament català però amb la particularitat que la llengua vehicular en què tots els alumnes, sigui quina sigui la seva llengua familiar, fan la seva primera immersió lingüística és l'aranès, variant de l'occità que es parla a la vall i que des del 2010 és oficial a tot Catalunya gràcies a una llei del Parlament que el govern de l'Estat espanyol ha impugnat davant del seu Tribunal Constitucional. Així, fins ara els alumnes reben la major part de les classes en aranès, tot i que gradualment se'ls va introduint també el català i el castellà fins que al final de l'etapa escolar obligatòria dominen perfectament les tres llengües. Els professors que volen exercir a la vall han de demostrar la seva capacitat en aranès. Es pot obtenir a la Universitat de Barcelona, a la Universitat de Lleida i a Vielha. Pel veïnatge i les relacions comercials amb l'Estat francès, gairebé tots els alumnes tenen també nocions molt avançades de francès. Els aranesos presumeixen amb raó de ser un dels pobles més poliglots de l'Estat i a la vall ha causat una gran sorpresa la decisió del govern espanyol de presentar recurs contra la llei que protegeix precisament la més feble de les llengües. Perquè la situació idíl·lica que viu l'aranès a les aules s'acaba tot just els alumnes surten de l'escola. L'aranès no té mitjans de comunicació que hi donin suport i només és llengua habitual d'un 22% de la població. La més habitual a la vall és el castellà, llengua habitual d'un terç de la població, i la tercera llengua és el català, amb un 18%.

Optatiu a la Franja

DAVID MARÍN

A les comarques de la Franja de Ponent el català és assignatura optativa en algunes escoles i instituts. La resta de les classes es fan en castellà. La presència del català depèn que la demani la comunitat educativa de cada centre. El govern d'Aragó paga els professors de català, als quals reconeix la titulació tant de la Generalitat catalana com la valenciana o del govern balear. S'hi imparteixen dues hores a la setmana als alumnes que la demanen, i els que no, aprofiten aquella hora per a repàs d'altres assignatures. Això ha motivat queixes més d'un cop per part dels defensors del català, ja que provoca que, quan algun alumne no va prou bé i necessita reforç, el primer que se sacrifica és el català. Els qui opten perquè els fills aprenguin català a l'escola o institut no ho fan per militància en la llengua pròpia, tot i que alguns també, sinó perquè és una llengua útil per anar a estudiar després a la Universitat de Lleida o a Barcelona. Aquesta mínima presència del català a l'escola és fruit de la demanda que van fer el 1984 diversos alcaldes de la Franja. De tant en tant grups anticatalanistes atiatos des de Saragossa critiquen l'ensenyament del català a la Franja amb l'argument que els llibres i l'estàndard de llengua que s'hi ensenya és el de Barcelona, molt diferent, segons ells, al de la Franja. Es tracta d'un escrúpol lingüístic que no tenen en el cas del castellà, ja que mai no ha generat cap problema que els llibres de text siguin fets a Barcelona o a Madrid i que el model de llengua castellana també sigui l'estàndard.

El cas belga

xò sí, amb el benentès que s'assegurés l'aprenentatge de les dues llengües entre els alumnes.

Què ha passat, doncs, ara? Senzillament una nova sentència del Constitucional, la de l'Estatut, que el 2010 declarava també el castellà com a llengua vehicular a l'ensenyament i deixava així una porta oberta de bat a bat a qüestionar la immersió lingüística, com ha fet ara el Tribunal Suprem. Aquest tribunal ha atès la petició, plantejada el 2006 per un pare, Feliciano Sánchez López, que reclamava el dret dels seus fills a rebre l'ensenyament en castellà. Una petició inicialment desestimada pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i que Feliciano Sánchez va recórrer al Tribunal Suprem, que just quan havia de dictar sentència ja tenia entre la jurisprudència a consultar la sentència de l'Estatut que ens ha dut fins aquí. I el Suprem ha estat taxatiu: «... que el castellà sigui reintroduït com a llengua vehicular de manera proporcional i equitativa en relació al català en tots els cursos del cicle d'ensenyament obligatori, i que totes les comunicacions, circulars i qualsevol altra documentació, tant oral com escrita, pel centre escolar ho siguin en castellà, llengua oficial en tot el territori de l'estat.» El que no explica el Suprem és com s'ha de fer. Potser ens hauríem estalviat problemes si els pares de la Constitució haguessin decidit copiar l'article 50 de la Constitució de 1931: «Les regions autònomes podran organitzar l'ensenyament en les seves llengües respectives, d'acord amb les facultats que es concedeixin en els seus estatuts. És obligatori l'estudi de la llengua castellana, i aquesta s'usarà també com a instrument d'ensenyament en tots els centres d'instrucció primària i secundària de les regions autònomes. L'Estat podrà mantenir o crear en elles institucions docents de tots els graus en l'idioma oficial de la República.»

ALBERT SEGURA
Bèlgica és el millor exemple d'allò que no s'ha de fer si es vol protegir el multilingüisme i la cohesió social. La frontera lingüística del 1962 separa el país en dues regions monolingües que viuen d'esquenes l'una de l'altra: al sud, només el 14% dels valons saben flamenc, i al nord, el 51% dels flamencs saben francès (no vol dir que el parlin). A Brussel·les, als alum-

nes se'ls separa segons la llengua i creixen separats de l'altra comunitat lingüística. Les escoles neerlandòfones tenen molta demanda i cada cop més famílies francòfones hi inscriuen els seus fills, conscients que si no són bilingües no podran trobar una bona feina. Fins i tot es pot dir que estan morint d'èxit, perquè alguns flamencs es queixen que no tenen plaça a les seves escoles o que l'allau de francòfons

(el 28% dels alumnes) i d'immigrants (el 37%) baixa el nivell o entorpeix l'aprenentatge dels neerlandòfons. A la ministra Brigitte Grouwels li van preguntar: «Si hagués d'elegir entre un francòfon monolingüe competent i un flamenc bilingüe incompetent, qui contractaria?» «El flamenc! Mai no he trobat un francòfon monolingüe competent, no existeixen», va respondre.

